

E-learning technikák alkalmazásának lehetőségei az idegennyelv-oktatásban

Möglichkeiten vom Einsatz von E-Learning-Techniken im Fremdsprachenunterricht

Diese Arbeit gliedert sich in drei große Teile. Im ersten Teil gebe ich einen Überblick über die theoretischen Grundlagen von E-Learning, und ich kläre die Begriffe, die mit dem Thema im Zusammenhang stehen. Ferner mache ich die Vor- und Nachteile von E-Learning klar, stelle ich dar, wann und auf welchen Gebieten es sich lohnt, das E-Learning im Fremdsprachenunterricht einzusetzen. Ich präsentiere einen Fragenkatalog, der befriedigend beantwortet werden soll, um ein effektives, erfolgreiches E-Learning zu gestalten.

Ich gehe detailliert darauf ein, wie sich ein wirksames Lehrmaterial entwickeln lässt, welche Prinzipien dabei berücksichtigt werden sollten.

Im zweiten Teil der Arbeit stelle ich zwei Beispiele dar, ein internationales und ein fremdsprachliches, die eindeutig zeigen, wie das E-Learning-Konzept in die Praxis umzusetzen ist.

Im letzten Teil bringe ich konkrete Beispiele aus eigener Unterrichtserfahrung, mit welchen man den DaF-Unterricht effizienter gestalten kann.

Das Hauptziel dieser Arbeit ist, meinen Kollegen und dem Management der Hochschule Anregungen zum Thema E-Learning zu geben.

Bevezetés

Az információs és kommunikációs technológiák (IKT) terjedése új lehetőségeket és egyben kihívásokat jelent a nyelvtanítási, illetve nyelvtanulási folyamatokban, ami a nyelvtanárt is új, izgalmas feladatok elé állítja. A nyelvtanárnak képesnek kell lennie, hogy az elektronikus tananyagokat felhasználja, illetve, hogy a nyelvtanulókat felkészítse ezen anyagok befogadására.

A téma aktualitását csak fokozza, hogy ebben a félévben kezdődtek el a BGF mindhárom karán az új e-learning portállal¹ kapcsolatos előkészületek, értekezletek, videokonferenciák.

Ebben az írásban az e-learning, illetve az e-learning-technikák karunkon folytatott idegennyelv-oktatásban történő alkalmazásának lehetőségeit szeretném bemutatni.

Az e-learning fogalma és egyéb társfogalmak

Az e-learning számítógépes technológiával támogatott, rendszerint interneten keresztül történő távtanulás, amely a tanterembe való belépés nélkül (pl. otthonról vagy munkahelyről) biztosítja az ismeretanyag elsajátítását.

---

* BGF Külkereskedelmi Főiskolai Kar, Nemzetközi Gazdasági Szaknyelvi Intézeti Tanszék, Német Nyelvi Tanszéki Osztály, főiskolai adjunktus.

¹ <http://elearning.bgf.hu>

Az e-learning egy oktató és tanulók részvételével zajló ütemezett kurzus, illetve olyan konkrét képzési igényt kielégítő kurzus, melyet a tanuló saját tempójában, a neki megfelelő időbeosztással végezhet el.¹

Felmerül a kérdés, hogy az e-learning különbözik-e az interneten megosztott tartalmaktól? A válasz igen, mert az e-learning olyan, mint egy idegenvezetővel megtett utazás, amely során a tanuló fokról fokra elsajátít bizonyos ismereteket, készségeket, és melynek végén képes lesz az elsajátított ismereteket a gyakorlatban önállóan alkalmazni. Ebben az értelmezésben az e-learning-folyamat olyan, mint egy zongoratanártól vett egymásra épülő zongoraleckék sorozata, az internetes oldalak pedig olyanok, mint egy „Hogyan kell zongorázni” c. könyv, melynek az elolvasásával nem biztos, hogy képesek leszünk zongorázni.

Az e-learning igazából nem vadonatúj jelenség, hanem a távoktatás hosszú hagyományaiba illeszkedik, gondoljunk csak a kazetta és CD segítségével elvégezhető tanfolyamokra, melyeket ma is sokan igénybe vesznek. A nyelvnél maradvá, ott van a lassan 15 éve dívó *relaxa módszer*, a vékony szalagú, másolásnál elszakadó kazettáival, vagy az egyre bővülő *ELO távoktatási csomagok*.

Jól látható, hogy az újabb technológia nem szorítja ki, nem helyettesíti minden esetben a régit, hanem sokszor integrálja azokat. Sok interaktív tanfolyam található az interneten, ezek között sok nyelvi is, amelyek hibrid tanulással végezhetőek, elegyítik az információs technikákat a tantermi oktatással.

Az e-learning tulajdonképpen tanulás számítógép segítségével, ami három formában lehetséges:

- Alapesetben: digitális, általában multimédiás tananyagok. Elvben rendkívül jó, szemléletes tananyagok készíthetőek, például lexikonok.
- Szinkron távtanulás: az oktató és a tanuló közvetlen kapcsolatban van (pl. videokonferencia).
- Aszinkron távtanulás: a tananyag önálló feldolgozása (dokumentum-letöltés, elektronikus levelezés).

Sok helyen olvasható az i-learning fogalma is, sőt van olyan, aki szerint megkérdőjelezhető az „e” szócska jogosultsága, ami az elektronikus szó rövidítése. HORVÁTH CZ. JÁNOS definíciója szerint², az i-learning az oktatási lehetőségek kiterjesztése az internet-kultúra felhasználásával. Az i-learning tananyag a tanuló önálló tanulási képességére támaszkodik, amit igyekszik kiegészíteni tartalmi és képi, látványtechnikai megoldásokkal. A hagyományos oktatási formákhoz (nyomtatott könyvhöz) képest itt a megjeleníthető információmenyiség szinte korlátlan, annak formája kimeríthetetlen (képek, hangok, kis mozik, szövegek sokasága).

---

¹ Allan J. Henderson: The E-learning Question and Answer Book, A Survival Guide For Trainers and Business Managers, AMACOM 2003

² Horváth Cz. János: Elmélkedés az e-learning és az i-learning különbségéről (Forrás: http://www.nfi.hu/index.php?m=fk_tudastar&p=07_cz&menu=7)

Az e-learning használatának előnyei és hátrányai

Előnyök:

- Nincs szükség utazásra, ezáltal idő és utazási költség takarítható meg, ami különösen a céges és levelező képzésekben fontos. Az időtakarékosság a csökkenő nyelvi óraszámok miatt a főiskolákon is hasznosnak bizonyulhat.
- A képzés költsége nagymértékben csökkenthető.¹
- Egyéni tempóban végezhető a tanulás, ezáltal sok tanuló jobb teljesítményre képes.
- Sokszor hatékonyabb, ha a tananyag kis részekre van bontva, és nem egy intenzív kurzus keretében „darálják le”.
- Gyors reagálást tesz lehetővé a napról napra, gyorsan változó követelményekre, problémákra.

Hátrányok:

- Az e-learning nem csodaszer. Ha nem körültekintéssel, megfelelő módon használják, a tananyagok nem megfelelő minőségűek, hiányzik a motiváció stb., akkor nem éri el a célját.
- Nem megfelelő infrastruktúra mellett (gyenge teljesítményű, lefagyó számítógépek, megbízhatatlan hálózat stb.) gyakorlatilag használhatatlan.

Mikor érdemes használni e-learninget?

A következő kérdések megválaszolása annak eldöntésében segít, hogy alkalmazzuk-e az e-learninget, és ha igen mikor.

1. Különböző földrajzi helyen, városokban, országokban tartózkodó tanulókról van szó?	☒ Az e-learning segít ezen tanulók virtuális csoportokba történő beosztásában.
2. Vannak-e olyan programjaink, melyek sok tanulót érintenek, melyek nagy érdeklődésre számot tartó új információkat tartalmaznak, és amelyeket rövid időn belül kellene elsajátítani?	☒ Az e-learning segít ezen információk gyors célba juttatásában, anélkül hogy várnunk kellene a személyes találkozásra.
3. Elvárás-e hogy tanulóink rendszeres gyakorlati tapasztalatokra legyenek szert?	☒ Sok tanuló jobbnak tartja, ha a saját időbeosztásban tanulhat.

---

¹ Sok cég 50-70%-os csökkenést ért el. (Forrás: Allan J. Henderson: The E-learning Question and Answer Book, A Survival Guide For Trainers and Business Managers, AMACOM 2003)

4. A tanulók hozzáférnek-e internet- vagy intranet-kapcsolathoz?	☒ Ha igen, az e-learning alkalmazható, mert a terjesztéshez szükséges infrastruktúra adott.
5. Az intézményünk küzd-e más intézményekkel a tehetséges hallgatókért?	☒ Egy jól felépített e-learning program segít a tehetséges hallgatók megszerzésében és megtartásában.
6. Csökkenteni szeretnénk-e a hagyományos oktatás költségeit?	☒ Az e-learning segít ebben, különösen az utazási költségek megtakarításában.
7. Szeretnénk-e egy rugalmasabb és magasabb színvonalú képzést biztosítani a tanulóknak?	☒ Az e-learning segít abban, hogy olyan tanulási megközelítéseket nyújtsunk, amik a hagyományos oktatás kereteiben nem lehetségesek. Például miközben a tanuló a számára kényelmes időbeosztásban, kis fejezetek elvégzésével halad a tananyagban, egyúttal azt is megtapasztalja, hogy milyen dolog együttműködni a különböző földrajzi helyeken tartózkodó diákokkal.
8. Szervezetünknek szüksége van-e magukat folyamatosan továbbképző tanulókra? ¹	☒ Az e-learning segítségével segíthetünk tanulóinknak (alkalmazottainknak) hogy az újdonságokkal kapcsolatosan „képben legyenek”. Ezt vagy rendszeresen ütemezett, vagy igény szerint kialakított tanfolyamokkal érhetjük el.

Fontos – a kellő motiváció megteremtésében –, hogy világosan megfogalmazzuk a fő célt, aminek eléréséért az e-learninget alkalmazzuk, így a folyamatban résztvevők szeme előtt is állandóan ez a cél lebeg.

További döntést elősegítő kérdések:

- Hány hallgató érintett? Évente pár tucat, negyedévente pár száz vagy napon-ta több ezer tanulónak szánjuk a tananyagot?
- A következő hónapban vagy a következő évben van szükség a tananyagra?
- Van-e valamilyen határidő, amíg a képzésnek mindenki számára be kell fejeződnie?
- Stratégiai vagy taktikai fontosságú ez a fajta képzés?
- Milyen gyorsan kell megoldani a problémát?
- Mennyi időt tudnak áldozni a tanulók a programra? Napi egy órát, egy vagy több napot a héten?
- Szükséges-e vezető (konzulens) a programhoz vagy csak „jó, ha van”?
- Szüksége van-e más tanulókkal folytatott interakciókra, vagy sem?
- Milyen intenzív interakcióra van szükségük a tanulóknak?

¹ Ez elsősorban vállalatoknak fontos, azon belül is a high-tech szegmensben tevékenykedő vállalatoknak.

- Hogy történik a tananyag frissítése és a problémák kezelése? Szükség van-e helpdeskre?
- Milyen gyorsan avul el a tananyag?

Ha eldőlt számunkra, hogy megéri használnunk az e-learninget, a következő lépésben azt kell megvizsgálnunk, hogy mely területen alkalmazzuk azt.

Mely területeken használható hatékonyan az e-learning?

- Technikai típusú tréningeknél
Tipikusan szoftver betanításnál (Word, Excel stb.) programozói tanfolyamoknál (C++). Az ilyen típusú tanfolyamok tartalmazhatnak önálló tanulást alkalmazó részeket, tanár által irányított részeket és olyan részeket, melyekben a tanulók bizonyos műszaki feladatokat szimulátoron oldanak meg.
Javaslat: főiskolánkon az informatika oktatásában jól alkalmazható lenne.
- Professzionális tudás- és készségtréningeknél
Olyan professzionális készségeket lehet gyakoroltatni, mint tárgyalás, találkozik lebonyolítása. Ez a fajta tréning olyan részeket tartalmazhat, amelyek önállóan végezhetőek, illetve amelyek oktató vezetésével zajlanak.
Javaslat: főiskolánkon az *Üzlet kommunikáció*, *Üzleti protokoll*, *Tárgyalástechnika* tantárgyaknál lehetne alkalmazni.
- Új szakmai szerep begyakoroltatásánál
Cégek új alkalmazottaiknál például menedzseri szerep gyakoroltatását végzik így. Ennek során lehetőség nyílik más tanulókkal való kooperálásra.
- „Frissítő” tréningeknél
A már tanultak aktualizálásához alkalmas, önálló vagy irányított tanulással.
Javaslat: szorgalmi időszakok végén, gyakorlatilag minden tantárgynál alkalmazható lenne.
- „A jéghegy csúcsa” típusú tréningeknél
Sok olyan szituáció van, ahol nem szükségesek elmélyült ismeretek, például egy technikai alkalmazottnak csak egy kis marketingismeretre van szüksége. Lehetséges önálló vagy irányított tanulással.
Javaslat: ez a levelező képzésben lenne hasznos, ahol a hétfélig órákon nincs idő mindenre kitérni, az anyaghoz tartozó sok ismeret idő hiányában elsikkad.

Az e-learning környezet, avagy a tanulási háló

Miután eldőlt, hogy érdemes e-learningben gondolkodnunk, és az alkalmazási területeket is meghatároztuk, a következő lépésben azt a tanulási környezetet kell megalkotnunk, ahol a tanulás folyamata zajlik. A tanulási háló kialakításához az alábbi elemek szükségesek:

- ismeretanyag-mátrix (e-learning-tananyagok) kialakítása;
- ITK eszközök biztosítása;
- internet-hozzáférés biztosítása;
- üzemeltetési szoftverek;

- felhasználóknak nyújtott szolgáltatások;
- célcsoportok,

A folyamatban a szaktanári és a technikai feladat jól láthatóan elkülönül. A szaktanárok az ismeretanyag-mátrixért, a tananyagokért, a tananyagfejlesztés módszertani szempontjaiért felelnek. Ezek a következők:

- tananyag-modulok;
- szintek;
- kategorizálás;
- kulcskompetenciák;
- jogosultságok;
- szabványok.

A technikai személyzet felel a rendszer zökkenőmentes működéséért, az eszközökért stb. Ezek a következők:

- az *ITK eszközök* (fájlszerverek, webszerverek, perifériák),
- az *internet-hozzáférés biztosítása*,
- *üzemeltetési szoftverek* (központi portál, e-learning keretrendszerek, felhasználói szoftvercsomagok),
- *felhasználóknak nyújtott szolgáltatások* (műszaki támogatás, helpdesk, betanítás).

A célcsoportok meghatározása stratégiai döntés, ezt a főiskola vezetése hozza meg (pl. csak szakirányú képzésben, levelező oktatásban), és ez valójában már akkor kialakul, amikor – a feljebb ismertetett kérdések megválaszolásával – azokat a területeket meghatározzuk, amelyeken e-learninget szeretnénk alkalmazni.

Szerepek az e-learningben

A tanár (az instruktör)

Feladata a tananyag készítése. Ez rendkívül bonyolult munka: magába foglalja a tanmenet összeállítását, egy interaktív tankönyv megírását, és a multimédiás betétek, illusztrációk összegyűjtését, beillesztését a tananyagba. Az oktatás során figyelemmel kell kísérnie a csoport munkáját, válaszolnia kell a felmerülő problémákra.

A tanuló

Az e-learning felnőttként kezeli a tanulót, ezért lényegesen nagyobb egyéni motiváció, önállóság, felelősségérzet várható el a részéről. Gyakran kell saját vagy társai munkáját értékelni.

A szerepek mellett fontos a közeg, ahol a tanulás folyamata megvalósul. Ez a *virtuális tanulási környezet (VLE - Virtual Learning Environment)*, melynek fő részei:

- a tananyag (tartalom);
- LCMS (Learning Content Management System) – tananyag-kezelő rendszer;
- LMS (Learning Management System) – adminisztrációs rendszer;
- mindenféle kiegészítő funkció.

A minőség és szabványosítás kérdése kulcsfontosságú. A piacon sok az internetes oktatás és tananyag, de ezek nem mindig kompatibilisek és sokszor a minőségük sem megfelelő.

A tananyagoknak olyan objektumoknak kell lenniük, amelyekből választani lehet, és amelyek beilleszthetők különböző programokba. Szükség van olyan eszközökre, keretrendszerre, amelyek megkönnyítik a multimédiás tananyagok összeállítását, javítását, továbbfejlesztését. Szükség van adminisztratív keretrendszerre, amely azonosítja a felhasználókat, hozzáférést biztosít, naplózza tevékenységüket.

Nyelvtanárként érthető módon az ismeretanyagok tervezésére szeretnék a továbbiakban kitérni. Ehhez szükséges néhány alapelv ismerete.

Az online-kurzusok, illetve az e-learning-technikákkal történő oktatás tervezéséhez szükséges hatékony tanítás alapelvei

A következő pontok figyelembevételével olyan tananyagokat tervezhetünk, melyek jó eséllyel hatékonyak lesznek.

1. A jó feladat ösztönzi a diák és az intézmény közötti kapcsolatot
A konzulensnek, az oktatónak világosan megfogalmazott irányelveket kell adnia a tanulókkal folytatott interakció során. Például: „Mindent megteszek, hogy válaszoljak az e-mailekre a beérkezéstől számított két napon belül”.
2. A jó feladat ösztönzi a diákok közötti kapcsolatot
Ennek a lényege, hogy a tanulók sokat tanulhatnak társaik munkáiból és azok megvitatásaiból, ezért ösztönözni kell a tanulók közötti vitát. Az alábbi szempontokat vegyük figyelembe:
  - A tanulócsoportok lehetőleg kicsik legyenek.
  - A vita tárgya maga a feladat legyen.
  - A feladat végén mindig álljon valamilyen konkrét végtermék (pl. prezentáció).
  - A tanulóknak visszajelzést kell kapniuk a beszélgetéseik, vitáik során.
  - Az értékelésnek a hozzászólások minőségén és nem azok hosszán vagy mennyiségén kell alapulnia.
  - A tanárnak elvárásokat kell megfogalmaznia a vitával kapcsolatosan.
3. A jó feladat ösztönzi a tanulói aktivitást
A tanulóknak például projekteket kell prezentálni. Ezáltal értékes ismereteket sajátítanak el, és gyakran motiváltak abban, hogy ezt magas színvonalon tegyék.
4. A jó feladat azonnali visszajelzést nyújt
A konzulenseknek, tanároknak azonnal reagálniuk kell. Egyrészt el kell ismerni a tanulók teljesítményét (elismerés), másrészt értékelniük kell azt (információ).
5. A jó feladat világosan kijelöli a feladathoz szükséges időt
Az online tanfolyamoknak határidőkre van szükségük, de a kurzus közben rugalmasan kell kezelni a határidőket, főleg a tanulás mellett dolgozó tanulók miatt. A jól elosztott határidők úgy motiválják a diákokat, hogy azok minél több időt fordítsanak a feladatokra.

6. A jó feladat magas elvárásokat támaszt
Ha a feladatok kihívást jelentenek, és ha a minőségi munkát megdicsérik, ezzel növeljük a tanulók motivációját.
7. A jó feladat díjazza az eredetiséget
A tanulóknak meg kell engedni, hogy olyan projekt témákat válasszanak, melyek különböző, egyéni nézőpontokat jelenítenek meg, hiszen egy cél több-féleképpen is elérhető, nem csak egyetlen megoldás létezik.

Hazai és külföldi példák az e-learning alkalmazására a felsőoktatásban és a nyelvoktatásban

Az Oxfordi Egyetem kurzuskínálata

Az Oxfordi Egyetem is kínál e-learning kurzusokat¹ majd minden területen. A kurzus kiválasztásához legördülő menüből ki kell választani a kívánt kurzust. Több lehetőség szerint kereshetünk: legújabb kurzusok, kurzusok kategóriák szerint (pl. e-learning), kurzusok név szerint, kurzusok dátum szerint. Főleg azért számítástechnikai kurzusok szerepelnek a kínálatban (Powerpoint, Excel, Web publishing stb.). Ezek között több szint is szerepel, (pl. Word Level 1: Alapok, Word Level 2: Profi dokumentumok létrehozása stb.). A kurzusok alatt meg van adva azok ára (az előbbieknél ez 3 font), a szint (Level 1, Level 2) és az időpont (pl. hétfő, október 30. 9.15-12.30). Ezután kipipáljuk a menüből a nekünk tetszőt a kínálatból, majd meg kell adnunk érvényes jelszavunkat. A kurzusok általában csak iratkozott hallgatók számára elérhetőek.

További érdekesség, hogy sok, az egyetem alkalmazottainak szánt, ingyenes kurzus szerepel a kínálatban. Például az Oxfordi Egyetem virtuális tanulási környezetével kapcsolatos kurzusok, melyek megmutatják a rendszer képességeit, és amelyek célja, hogy az alkalmazottak a célnak legmegfelelőbben, leghatékonyabban tudják használni az egyetem e-learning rendszerét, és a diákok számára elérhetővé tegyenek mindenféle webes tartalmat, pl. előadáslistákat.

A Világnyelv-program

A Világnyelv-program keretében angolul és német nyelven elkészített online idegenforgalmi oktatási segédanyag² érdekessége, hogy a készítő a webes megjelenés mellett CD-n és szükség szerint hagyományos könyv + kazetta formában is elérhetővé teszi az anyagot.

Az egész egy összefüggő történetre épülő, de egymástól függetlenül is használható, 15 leckét tartalmazó leckesorozatból áll. A kerettörténet egy külföldi turistacsoport magyarországi tartózkodása köré fonódik. Néhány állandó szereplő sorsán keresztül ismerkedhetünk meg olyan mindennapi szituációkkal, melyekkel országunk vendégei, ezáltal az őket vezető turisztikai szakemberek

---

¹ <http://www.oucs.ox.ac.uk/itlp/courses/>

² <http://www.itk.hu/vilagnyelv/>

is nap, mint nap szembenézhetnek. A témák remekül kapcsolódnak a szaktárgyakhoz (pl. szállodai bejelentkezés → szállodaismeret), és a tananyagon belüli átjárhatóság is adott, a leckék szókincse nem egymásra épülő, így a felhasználás sorrendje megváltoztatható.

Az online tananyag kihasználja az internet és a korszerű webes technológiák kínálta multimédiás lehetőségeket és interaktivitást. Ennek megfelelően a pedagógiai-didaktikai szempontoknak megfelelően tartalmaz:

- hangzó párbeszédet (mp3 formátumban),
- a dialógusok használati értékét fokozó szekvenciális animációkat (flash formátumban),
- interaktív szöveghasználati lehetőséget,
- interaktív – a visszacsatolást is biztosító – nyelvi gyakorlatokat (javascript),
- a programba beépített ingyenes online szótárt¹.

A nyitó képernyőn megismerjük a program használatának technikai feltételeit és a rövid használati útmutatót. A bal oldali menüben található a 15 téma, melyekre kattintva azok elérhetők. Az oldalon felül látható az állandó menüsor:

- *alapinformációk* (a kiválasztott szakmai témához kapcsolódó alapinformációk),
- *párbeszéd* (a témához kapcsolódó párbeszéd, melyet látunk, hallunk és igény szerint olvashatunk is, a szöveget kikapcsolhatjuk (nagyon jó funkció!))
- *szószedet* (a témához kapcsolódó szószedet, idegen nyelven)
- *szótár* (a már említett ingyenes SZTAKI szótár, ezzel a szószedetben található szavakat kiszótárazhatjuk),
- *feladatok* (a témához kapcsolódó feladatok: feleletválasztós teszt, igaz-hamis feladat, lyukas szöveg, szinonímák-antonimák, csoportosítások, párosítások, sorrendbe állítás stb., tehát a szakmai nyelvvizsgákon ismert feladattípusok, a feladatok kiértékelhetők, szükség szerint újra megoldhatók, megoldás mindegyikhez van),
- *súgó* (itt a technikai jellegű segítséget találhatjuk meg).

A program készítői egyébként az egész segédanyaghoz egy módszertani útmutatót is mellékeltek, melyben javaslatot tesznek az egyéni (online), a hibrid

¹ A közzétett SZTAKI szótár: <http://dict.sztaki.hu/deutsch-ungarisch>

oktatási formában (a hagyományos osztálytermi frontális oktatás és az önálló online tanulás kombinációja „blended learning”) és a hagyományos osztálytermi keretek között történő tanulásra.

A fentiekén kívül persze rengeteg online nyelvkurzus létezik¹, próbáljunk csak meg egy internetes keresővel rákeresni a következő kifejezésekre: „online language courses”: 100 000-nél is több találatot kapunk.

Saját gyakorlati példák az e-learning-technikák és e-learning-technikákat alkalmazó feladatok alkalmazására az idegennyelv-oktatásban

A fentiek alapján felmerül a kérdés: lehetséges-e önerőből, kis költségvetésből e-learning alkalmazása?

Nos, az e-learning nem mindig követel meg nagy beruházást. Az egyik lehetőség az e-learning megoldások lízingelése, vagy bérlése, ahelyett, hogy azt saját magunk építenénk ki. A másik lehetőség, a „szegény ember vízzel főz” esete. Nem kell egy komplett portál, jó lesz sok kis saját ötlet. Ezekből szeretnék az alábbiakban néhányat bemutatni.

Levelezőcsoport létrehozása

Pár kattintással lehetséges levelezőcsoport (tanulócsoport) létrehozása. Ehhez a legegyszerűbb megoldás a *Yahoo* levelezőcsoportja.² Így e-mailekben vagy e-mailekhez csatolt fájlokkal lehetséges rövid levelező képzés üzemeltetése. Mi ezt a Társadalomtudományi és Gazdasági Szakfordító és Tolmácsképzésben (TGSZT) már évek óta használjuk nagy sikerrel, de más szaknyelvi intézeti tanszékeken is használják. Ennek előnyei:

- a hallgatók közvetlenül a tanárral is állandó kapcsolatban vannak,
- a hallgatók egymással is kommunikálnak, így kis tanulócsoportok alakulnak,
- meg tudják vitatni az esetleg felmerülő problémás kérdéseket,
- a tanárral is meg tudják azokat vitatni,
- a tanulási folyamat nem függ az iskola nyitva tartásától, otthonról, munkahelyről is elérhető a levelezőcsoport,
- a legfrissebb információk, változások is eljutnak a csoport tagjaihoz
- a levelezőkliensünkbe nem kell mindenkinek az e-mail címét egyenként beírunk, elég csak a csoportét (pl. nemet_tgszt@yahoo.com),
- a hallgatók akár azonnal visszacsatolást, megjegyzéseket kapnak a feladataikra.

Ez a technológia kezdetleges használata, de ha a feladatokat egymásra hangoljuk, pl. az egyre bonyolultabb tesztek hétről-hétre érkeznek, akkor a tanuló

---

¹ Egy internetes olasz kurzus: <http://academic.brooklyn.cuny.edu/modlang/carasi/site/pageone.html>

² <http://groups.yahoo.com/>

képes az anyagot lépésről lépésre elsajátítani, így minimális befektetéssel ez a megközelítés nagyon hatásos lehet. Nyilván nem lehet mindent ezen az úton megvalósítani, de ez a módszer működőképes, és nálunk a hallgatók nagy megelégedésére remekül működik.

Idegen nyelv tanulásának segítése a hagyományos oktatási kereteken belül a problémásnak számító területeken

Ezek a problémás területek a következők:

- kiejtéstanulás,
- hangsúlyozás tanulása,
- párbeszédgyakorlása.

A fenti területek azért problémásak, mert nagyobb csoportban nem jut mindenki időre, és ezeket a készségeket szimultán gyakoroltatni nehézkes.

A főiskolán telepített *Tell me More* szoftver azonban kiválóan alkalmas erre. Ez a Külkereskedelmi Karon két helyen is lehetséges, a DI23-as teremben és a könyvtárban. Nagyon nagy előnye, hogy a hallgatók fülhallgató és mikrofon segítségével anélkül, hogy egymást zavarnák, párhuzamosan gyakorolhatják a helyes kiejtést, sőt párbeszédet folytathatnak a számítógéppel. A hangfelismerés lehetővé teszi teljes párbeszéd szimulálását. Egyszerre húszan is beszélhetnek, ami egy normális óra keretében elképzelhetetlen lenne. Tapasztalataim szerint így (ezt idén már négy csoportban is kipróbáltam) azok a hallgatók is meg mernek szólalni, akik a hagyományos órák keretében gátlásosságuk vagy egyéb más okok miatt nem mernek idegen nyelven megnyilvánulni.

Online segédanyagok készítése

Lehetséges továbbá olyan gazdasági nyelvvizsgára való felkészülést segítő online segédanyag létrehozása is, mint amilyen az „*Interaktív oktatási segédanyag német nyelvből középszinten érettségizőknek*” címet viselő sulinetes anyag¹, amelyben az összes érettségi téma a következő szerkezetben van feldolgozva:

- témához kapcsolódó kérdések (beszélgetéshez);
- képek (képleíráshoz);
- szövegek (egy mintaszöveg, hogy körülbelül mit is kellene önállóan elmondani a témáról);
- témához kapcsolódó szószeret (szókincs).

Az egyszerű szerkezet ellenére a vizsgára készülő tanulóknak nagy segítség lenne egy, a szaknyelvi csoportok által ilyen formában összeállított gyűjtemény, és az egyszerű szerkezet egyúttal lehetővé tenné az olcsó, tanári összefogással történő megvalósítást is.

Jómagam a 2001 óta működő www.deutschinfo.hu oldalon ilyen típusú letölthető segédanyagokat, feladatokat teszek hozzáférhetővé hallgatóimnak, és mindenkit erre biztatnék, mert a tapasztalataim jók. Egyébiránt nem szükséges

---

¹ <http://www.veressf-hbosz.sulinet.hu/german/szobeli.htm>

önálló oldalak létrehozása, a tanszékek a www.kkf.hu címen, a saját tanszéki oldalaikon is hozzáférhetővé tehetnék az ilyen típusú segédanyagokat, feladatokat. Ehhez azonban a frissítés gyorsaságát nagymértékben kellene javítani, mert a hiányzó jogosultság azt nagyon lassítja, sok esetben meg is gátolja. Ennek a helyzetnek a megoldását a főiskola vezetésének figyelmébe ajánlanám.

Összegzés

Az alábbi pontokban összefoglalom a fent ismertetett kérdések kapcsán, az e-learning esélyeit a főiskolánkon.

- 1) Főiskolánkon a *levelező képzésben* sok vidéki hallgató vesz részt, akiknek e-learninges kurzusok esetén nem kellene annyiszor Budapestre utazniuk.
- 2) Vannak olyan programjaink, melyek sok tanulót érintenek, és amelyeket rövid időn belül kell elsajátítani, ilyenek a levelezős képzésben a *nyelvi szemináriumok*, amelyeket a levelezős hallgatók 3 év alatt mindössze 60 órában tanulnak. Ez alapján kellene szakmai középfokú vizsgát tenniük, ami az óraszám alapján szinte lehetetlen. Itt is remekül működne az e-learning.
- 3) A tanulóink rendelkeznek internet- vagy intranet-kapcsolattal, a nappalisok a főiskolán, a levelezősök a munkahelyükön, ez tehát nem okozna gondot.
- 4) Az intézményünk, mint minden felsőoktatási intézmény küzd a hallgatókért, így egy jól felépített e-learning program segítené a hallgatók megszerzéséért folytatott küzdelemben. Az e-learning tehát hosszú távú érdekünk, stratégiai fontosságú.
- 5) Az e-learning alkalmazásával lehetővé válna egy rugalmasabb és sok területen magasabb színvonalú képzés, ami növelné a hallgatói elégedettséget.
- 6) Szemeszterenként több száz tanulónak szánjuk a tananyagot, így nagy lenne a költséghatékonyság.
- 7) A tanulók hetente többször, akár több órát is képesek lennének áldozni az e-learning tartalmakra. Még a levelező képzésben résztvevők is.
- 8) Sok helyen nem lenne szükséges vezető (konzulens) a programhoz, például online megoldható nyelvi teszteknel, ami megkönnyítené a rendszer gyorsabb használatát. Természetesen vannak olyan területek, ahol viszont szükséges lenne.
- 9) Azokat a feladatokat, amelyek nem avulnak el gyorsan (pl. nyelvi tesztek), érdemes nagy mennyiségben feltölteni. (A tesztek a rendszer¹ „random” (tetszőlegesen megkeverve) kínálja fel megoldásra, így azok nem válnak kiismerhetővé, unalmassá).

Nagyon fontos kérdésnek tartom a tananyag frissítését és a felmerülő problémák kezelését, ez utóbbit pl. help desken keresztül, ezeket nagyon alaposan végig kell gondolni.

Az e-learning nem az egyedüli üdvözítő módszer, a nyelvoktatásban véleményem szerint soha nem fogja helyettesíteni az ember-ember közötti interakciót, de nagyon nagy mértékben segítené egy nyelv elsajátítását. Fontos az elején

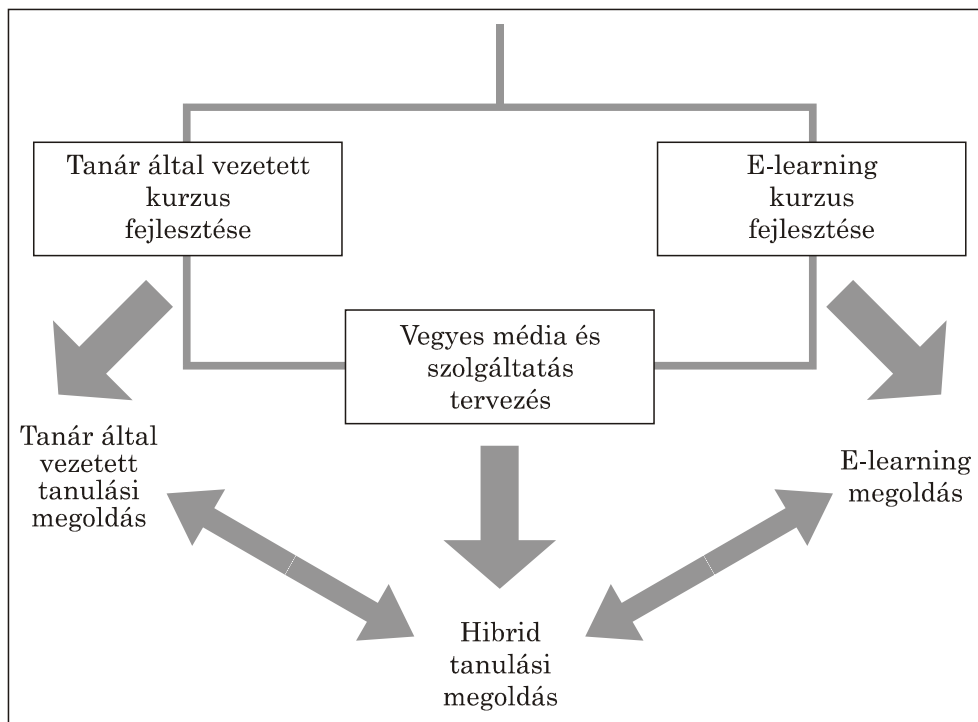
---

¹ A fejlesztés alatt álló portál: <http://elearning.bgf.hu>

eldöntenünk, hogy érdemes-e az adott területen e-learningben gondolkodnunk, vagy elegendő a régi személyes tanítás, netán hibrid megoldásokra van szükségünk. Egy hasonlattal élve: nem mindig az ötcsillagos vacsora a megoldás, sokszor elég egy otthon elkészített vagy épp a büfében megvásárolt szendvics. Az adott szituációtól függ, hogy mi a hatékonyabb, praktikusabb, és kisebb ráfordítással megvalósítható. A hagyományos tanítási eszközöket nem kell elvetni, hiszen a tévé megjelenésével sem szűnt meg a rádió és a mozi, csak ez utóbbiak ma már más igényeket és célcsoportokat elégítenek ki.

Hibrid e-learning megoldások: az arany középút

A tananyag meghatározásánál a tanulói igényekből kell kiindulni. Az alábbi ábra¹ jól szemlélteti a lehetőségeket:

Három lehetőség van tehát:

- 1) Tanár által vezetett kurzus
- 2) E-learning kurzus
- 3) Hibrid tanulás

¹ Forrás: http://www.kudos.com/learn_sol/creation_of_blended_learning_solutions.asp

Az első lehetőség evidens, a másodikról már a fentiekben szót ejtettem, így a harmadik is egyértelmű, mivel ez az előbbi kettő keveréke, az arany középút. Úgy gondolom hibrid oktatási formában (*blended learning*) érdemes gondolkodni, mert az online részek mellett szükséges a személyes találkozás, amely során a tanulók meg tudják vitatni, ki tudják értékelni a tanulási folyamatot. Ez növeli a tanulás hatékonyságát. Ezen kívül néhány feladat során valós környezetre van szükségünk, ahol a folyamat fizikai elvégzése sokkal eredményesebbé teszi a képzést. Véleményem szerint ez lenne a legjobb választás, hiszen az ember-ember közötti kapcsolat a továbbiakban is szükséges (különösen a nyelvoktatásban), és tapasztalataim szerint a tanulók is igénylik. Ugyanakkor szükség van az új technikák tanulási folyamatba való beemelésére is. Egyrészt hatékonysági okok miatt is, hiszen így lehetővé válik az oktatási idő meghosszabbítása. Csak egy példa: Nagyon sok kiadó az általa kiadott nyelvkönyv mellé online megjelenést is készít, olyan feladatokkal, melyek tematikájukban, designjukban megegyeznek a könyv feladataival, ugyanakkor megoldásuk a tanár közreműködése nélkül is lehetséges. Ilyen például a Hueber német kiadó által kiadott *Delfin* nyelvkönyv, melynek online megoldható feladatai pont ilyenek.¹ De ilyenek a Nemzeti Tankönyvkiadó *Klick und Blick*² című német, és *Virtual Visits*³ című angol országismereti tankönyvei. (A Nemzeti Tankönyvkiadó ezen túlmenően e-learninges tananyagokat is elérhetővé tett az interneten, ezek a *Zielpunkt Deutsch*⁴ és *Target English*⁵ kiadványai). Úgy gondolom ez a módszer intézményünkben is követendő lehetne, hiszen így a hatékonyság tovább nőne, valamint elkerülhetők lennének olyan hiányosságok is, mely a főiskolánkon használatos, nemrég megjelent *Német Üzlet Nyelv 1.* kiadványt jellemzi, melyhez nem jelent meg hanganyag (!). Ez a mai korban és az összes vizsgarendszer elvárásainak ismeretében igen komoly hiányosság. Ez kiküszöbölhető lenne, ha a könyvhöz egy olyan oldalt hoznának létre a szerzők, mely a hangzóanyagokat az elterjedt, mindenki által lejátszható mp3 formátumban, a feladatokat pedig online megoldható (klikkelős) formában tartalmazná, hasonlóan a feljebb ismertetett Világ-Nyelv programban elkészült angol és német nyelven megjelent „Welcome To Hungary! Willkommen in Ungarn!” kiadványhoz.

Azt is világosan kell látni, hogy a nyelvoktatásban egy e-learning portállal nem lehet minden nyelvvizsgagyakorlatot gyakoroltatni, hiszen a tömörítés, ami minden piacon jelenlévő nyelvvizsgarendszer része, vagy a levélírás javítása (ezek esszészerű feladatok) nem kivitelezhetők vele. Ezekhez nagy segítséget jelentenek a levelezőcsoportok: a hallgatók egy megadott időpontig elküldik csatolt fájlban a feladatot, a tanár pedig szintén egy megadott időpontig megjegyzésekkel ellátva visszaküldi azokat.

A hibrid tanulási megoldások ezen túlmenően az infrastruktúrától való függést is enyhítenék, a tanulási folyamat nem függene egyetlen területtől, ténye-

---

¹ <http://www.hueber.de/shared/uebungen/delfin/lerner/uebungen/index.php>

² <http://klickundblick.ntk.hu/>

³ <http://virtualvisits.ntk.hu/>

⁴ <http://www.zielpunktdeutsch.hu/>

⁵ <http://www.targetenglish.hu/>

zótól, ugyanakkor – megfelelően kifejlesztett tananyagok esetén – a tanárt is nagy mértékben tehermentesítené, mivel az óráin így csak a kizárólag a vele elvégezhető tudásra, illetve annak átadására tudna koncentrálni, a drillező feladatokat „online-üzemmódban” kiadhatná, és így az ő szerepe is jelentősen felértékelődne.

Irodalomjegyzék

- GEORGE M. PISKURICH (ed.): The AMA Handbook of E-Learning: Effective Design, Implementation, and Technology Solutions, AMACOM 2003
- ALLAN J. HENDERSON: The E-learnig Question and Answer Book, A Survival Guide For Trainers and Business Managers, AMACOM 2003
- NEMES GYÖRGY, CSILLÉRY MIKLÓS: Kutatás az atipikus tanulási formák (távoktatás/e-learning) modelljeinek kifejlesztésére célcsoportonként, a modellek bevezetésére és alkalmazására, Felnőttképzési Kutatási Füzetek 2006
- INZELT PÉTER: A felnőttképzés informatikai eszközei - az ECDL-től a gépi tanuláshoz (Forrás: www.nfi.hu/rendezveny/2006_nszi_nfi/nszi/inzelt_peter.ppt)
- HORVÁTH CZ. JÁNOS: Elmélkedés az e-learning és az i-learning különbségéről (Forrás: http://www.nfi.hu/index.php?m=fk_tudastar&p=07_cz&menu=7)
- http://technologysource.org/article/seven_principles_of_effective_teaching/
- http://www.kudos.com/learn_sol/creation_of_blended_learning_solutions.asp
- http://www.e-oktatas.com/document/nfinszi_konferencia_e-learninghungary.pps